

АЛТА УОН ТОХСУС СЫЛЫН ЗЙИГИННИИН

КҮНДҮ ААБААЧЧЫ! Тагтыр, убаастыр, аргыс өкөстөр улуустарда «Сага олох» хайманын эийни кытта быйыл—2000 сылга алта уш токусу сылын көрсөп, соңуну көксөп, санаатын үлөстөр. Бу убун сыялар усталарыгар хайманнит, араас эндирдөөк көм-пөр цүрөйтөлөтөллөр да, бийетин аабааччыларын сүтөрбөтө дикен бигетик этөр кыяхтаахнит. «Сага олох», аатын курдук, бийетин аналдын аабааччыларын ичинеризер чивестөөхтик толорон калла дикен сыяалымбыт. Нэһилкэиньэ таһа да үш-тарчы өттү-эп астардар, хайаан да кырийын «Сага олохор» суруттарар. Итинник бөриниллөөх аабааччылардаах буоламмыт, хайманнит тираһа кэлэн синаларга ула-ханык хамсаабата дикен этөр кыяхтаахнит. Ааснык 1999 сылы 1845 аабааччылаах түмүкүгөбик буоллах-нытына, бу үүмүт—2000 сылга 2172 эийи «Сага олоху» ичинтпэр илан ааңар. Сурутуу таһыма рес-публика удуустарын ортолоругар биір ичиник күөк-нэ синалар.

Хайымын сүрүн хайысхата Президемиит, Правительствобут, улуусун дьахталтата ханнык базарар өйгөдө утумнаахтык ыштар политикаларын одоохко киллэрэи буолар. Ииникитин да ити хайысханы бигэтик тутуһуода.

Үйэ алтыгар нэрбунитгэр үктээн баран, хаймпытыггар урукхү үлээн сэлдээр рубрикалары, ба-
лахаары таһынан сага рубрикалар, бөлгөһалар
аһыллан үлээн эрэллэр. Ааддытмылаах аргы ас
саха өөрүтүн олоһор өтөн кинринтин, атыһахтаах
уу курдук аймаан эрэрин туһунаан итэ-бэлэ сэл-
дэбыт. Дьомхут-сортобит олоһо-дьаһага бигэ, ойо-
санаата төбдик, ыраас буоһарын туһугар «Чөл олох
иһин» дии рубрика аһигиттэн суруктары китэһэр.
Президеһмит М. Е. Николаев Ыһаадынан дьы нэр-
тэн эконоһикатын сайыннарыага улуус-утугар хай-
дах дьаһанан олоһорбут туһунаан «Дьна нэртэн эко-
ноһиката» дии салааны аһан үлэһэтэн эрбэт.

«2000 сэлгэ—2000 үгтэ дымалны!» дэж нэгэн сэ-
нээрини млыт үгтэ хамсааны республикара
улууса киэснэг таршина. Бу хамсааны млытын
кэгэтэ, ухуулутугар норуот күүнүнэ, дон сүр-
дин багачына онгохулдубут гутуулар, атын да нэ-
рэхсэмилзэх дьаалалар олдох киэриндэр, итгитэн
тирэх млан, өссө да үлэлнэхтэрэ турдаг. Хайнан-
пэт итн үгтэ хамсааныны сымска-буорга түнэрбон-
ю, бэйэтн страницаларыгар сымдатмада.

СР Президентэ М. Е. Николаев «Саха Республикаты XXI үйэ бастагы чинэиэригэр сайдыытын суолаа дүөн үлөтө бэлэрдэмтүн улахаанын тарта, Ити нэһкил-лэхх, иккэригэр өтө көрөр боппурсооска араас идэлээх дүөн санааларын билиһиннэрэхпит.

Бийнги олохдуг дутаахыг, дорзубуйабыг тузалыг ойлгохгүйн, ийг айлдлабыгтайн бичаачы сүбөөстөөх. Хавьмат «Аймда уонна киһи» дииг рубрикийн улуу-таады айылда харыстабылын компететн кытта сүбө-лөлүн аһан үдэлэтн эрэр.

Алснут кэмэр нэһилдэниинэ кытта зоналар бэрт бодьуустэхтик үлэһэбиттэрин билэбит. Ити үлэ тохтогулаабу тутун кэинэ нэһилдэниинэ кытта үлэ быстыбыта. Билигин таатталар көүүрөһөннөрүнөн улуустар байы түөлбөнө үлэлэр сатгалын тыын ылан үлэлээн, нэһилдэниинэ ортогутар араас өрүттээх үлэни-хамнааы кытан эрэллэр. Түөлбөнөн үлэни ытыгыта үлүсүгүт хайаатын туһанаарыгыгар кыһалыбыт.

2000 саяга үргэлжлэн баран, улсуунутуудар ус улахын үбүлдүйдэх дэвсгэлээр бичигдмэлхтээхвар. Ол—Кыайны 55, улууснут төрлалбитэ 70 хонин доруубуйа харьстабылын 100 саялаара. Бу жара-болно даталарынан дян ойүн-саннаитын түмүүг хаһыаннит кирага суох орзулу ылыава.

Бийиги общественный корреспондентарбытан кытта куруук сэлэстэлэбит, иншалары сымалата сөтиннэһи мыйа, муһуһа семинар ыйтан үлэбит хайыскатын быһаарсап, санаабытын үлэстэп тарҕаһыт.

Удугуулт хэс нэгилсэний алийгттан аяташбичай дараачыларбыгттан, общественнай нэрреспондентарбыгттан баай не хойооншоох сүруктары күншэтэ котэлэбнэ.

Г. ПОПОВ.

«САХЛААРКТИКАТОРГУ» УЛАРЫТАН
ТЭРИЙНИ ТУБУНАН

СР Президентэ М. Николаев 2000 с. тохсунньу 27 күнүмүздэ 952 №-дэх Ыйаарынан СР Правительствотыгар ий болдох ийинэн «Сахааритикаторс» ГУП-у уларытан тэрийэригэр сорудагы биэрэ. Предприятие мыйтан ыла «Саха Республикатын Правительствотын ийинэн таһаары таһымга үп-кредит ресурстарын дьалайымыга республикатаагы атытство» үп-кредит государственной унитарной предприятие дьалаһыгар бэриллэр.

CHA,

САХА СИРИГЭР БААҢЫНАЙ ХАМСААҢЫНА
ТЭРИЛЛИБИТЭ 10 СЫЛЫГАР АНАЛЛААХ
РЕСПУБЛИКАТААҢЫ УБҮЛҮӨЙНЭЙ
ДЬАҢАЛЛАРТАН

Бу дьыл төхсүнү 25—26 күннэригэр Дьокүүскайга Саха спиритэр бааһынай хамсааһына төрүттэбитэ 10 сылыгэр аналлаах республикатааҕы дыһааллар ыктылыннылар. Улуустан бааһылык А. А. Шадрин, тыа хайаайыстыбатын управлениетын начальнига К. Ф. Оксеновнинов кыттылалар улахан делегация сырытта. Киич састаабыгар улууска, республикада бу хамсааһыны төрүттэспит Кытаанахтан И. П. Пономарев, Одьулуунтан Р. С. Баранков, Н. В. Потухон, Мугудайтан В. Д. Васильева, Чурапчытан М. Н. Корниш, Соловьевтан Г. Д. Николаев уо.д.а бааһынай хайаайыстыбаларын салайааччылары бааллар.

БАСТАКЫ КҮН. Тыя хайаайыстыбатын НЧИ ак-
товай саяалатыгар үөрүүлээх муһинах буолла. Рабо-
тай президиумга билинги улуустан баһылык А. А.
Ишдрий уонна бааһынай, СР норуотун хайаайыстыба-
тын үтүөлээх үлэһитэ Р. С. Барашков тахсаллар.
Муһинабы «Саха-фермер» ГКА президево Р. Р. Си-
цев үөрүүлээхтик аһар. Ол кэминтэн «СР бааһынай
(фермерскай) хамсаһын төрүттэминитин, тирэх ха-
һайыстыбалары төрөйүн уонна билинги соруктар
тустарынан» сүүрүн дэһылалы Тыя хайаайыстыбатын
уонна советуонка министрэ Е. А. Борисов оһордо.

Дамдлаат бааһинай хамгаалсныг уян смаллах нэрэмжитэйг сэдэвхэнэ. Бу смалар Россия, республика олодор улахан ударийнылары нилэрбиттэрини уратылаахтара, үбүлүйгэ бүгүн мүхтүбүт төрүөт, мөхүрөө, суох, ситини баарыттан буолара бастаанын бэлитэнэ. Кырдык, бааһинайдар дини дьон биір күн баар буолбатахтара, хаһаайстыбаны тэриннигэ араас суолу ааһан, элбэх укулааттаах рынокка, реформа смалларыгар олоххо мисгэлэрин дини-тахчы дымалара көрдөрөн, бүгүн баар буолаларын, ину ааһан, салгыи сайдар кыахтаахтарын даһаастаа-тылар.

Бу эгнэллэр эконо­мической реформа смиларыгар (1990 сылтаан саралан) баар 178 сою­зтаг багытарынан, ки­нилер базаларыгар 4356 бас билин араас формаларынан сайдар пред­риятнезар, хааччахтимиет бэеэһинистөөх табаарыстыбалар, озору талынан 3917 бааһынай хаһаайыстыбалара баар буолбуттара. Ки­нилергэ, бирдириллэн итөөх хаһаайыстыбалары кытта холбоон, чааһынай бас билэгтэ туһаныылар сир 48,4 %-на бэриализатэ хаһаайыстыбатын бу көрү­нүгэр аһар сир нэ­э хөртүөнүгэ 142,9, огуруот аһын сабыл­лаах сиргэ үүннэрин 10%; оттон аһадас сиргэ 11 төгүх улааныыта. Тига хааһаайыстыбатын бө­рөдүүк­субатын оғорон талдарыга ки­нилер аһар өлүүлөрө эки 73,2, үүккэ 74,2%-ка тэтиэспитэ.

Бастарын курдук, Саха сириг омытыгар бүгүн тигиш-тигээн кэлбит суолбут—чааһынай бас биллиҥҥи. Ону бастаһынан садалаабыт бааһынай хам-саһына. Кинилэр даһалааһын, ааспыт сылтан рес-публикаҕа дыһа жарты экономикаһын сайыннарыы политика баһыһытынан турда, оһуһа төрүт буолар правоһой, законодательнай акталар ыһылдаллар. Бһирдһилээн бэйэ тус бағатынан төлбүт суол аһы жосударствован, Правительствованан эһонор турукһа аһирда. Даһалаат сүрүн түмүктэһиннэ—бу.

Дамсалаагт туруурзуллубут хайсхаларга, соруктарга, тохтоон илэлт кэсэстэн тагьста. Барьта 40-тай тахса ийц суруттарбыгыттан, 20 ийи тьа этта. Бигиц улуустан үс кишнэх; багмылз А. А. Шэдринга, бааһынай хайһаһыстыбэтэ сагайваччыларыгар Р. С. Баранковца уонна Е. Е. Адамовца бөрлүннэ. Дамсалаага да элбэхтик бэлэтэммитин курдук, бу улуус бааһынай хамсааһыныгар ийдэрбит кылаатын билиинистэн бунтуу. Төлөйтөн «Азак» бааһынай хайһаһыстыбэтин сагайваччыта Е. Е. Адамон бэйэтин үлэти-хамнаһын билиһиннэрэн туран, түмүгэр ааспыт өттүгэр түгүүнү сойхостар ыттан кэлбит буолдахтарына, билигин кэһилнэк бары социальнай, экономическэй өлөргө бааһынайдар баһаар оруудамыттарын холобурудаа. Ону чинэтэр курдук, СР Президентэ «2000 сылга—2000 үтүө дамылай» диир

Ыйаарын олоххо киллэрэн, кинилэр Адамонтар аймах нэһилиэккэ 12х17 м усталаах-туоралаах, бэйэтэ бааһыныктаах тустуу саалатын дыһытын тутарга бааһарымматтарын уонна Ого саас уонна ого спордун сыла салҕанан барарынан, манньык тутуулары ыларга республика бааһынайдарын ыгырда. Егор Егорович бу нииһэ нэһилиэккэр бэйэтин хайаайыстыбатын күүһүнэн учууталларга аһаан биир кииртиралаах дыһын тутан биэрбиттэрин санаатта уонна бу тустуу дыһытын биир оһуук үлэҥэ киллэрэргэ бигэттик эрэннэрдэ. Ол республика бааһынайдарын дохсун ытыс таһымыларынан көрсүлүүнэ.

Тыг этинлэргэ, сүмнүүнн, сирн чааһынай бас билиггэ биэрэргэ, сууда болдьоонун уһатарга, кредити тус сымаллаах таһыары өтөрөөччута туһанинарарга, сыманадар араастаһылларына уонна бородууэсүүн бэйэ-бэйэ тулар сымататын кыччаттыга госуларстөө үбү-үнн көмөгө паадатын, собоһуонка систематын ыһыма өтөрөргө, киниэкиргэ туруоруустулар, Түмүгөр ити этинлэри учуоттуур- докумуон ыһылына.

Үбүлүөбүнүн мунунах үөрүүлөх чааһыгар республика бaaһынай хамсааһыны төрүттэсипт, билгити ситиһинилэхтик үлэни сыгдыар дйон улахан бөлөкөр СР Правительствотын, Тыл хаһаайыстыбаттын уонна оортоуонна министрствотын, «Саха-фермер» ГИА Бочустунай грамоталара, ойдобуһунуң бөлөхтөрө туттарылыыа. Билгити улуустан маанык насарбаданы улуу бaaһынай хаһаайыстыбаларын ассоциациятын председатели М. Н. Корякин уонна бaaһынай В. Е. Федоров ылыылар.

Бу хүн Саха сиртэр бааһынай хамсаанынын историтын, сыйдытын көрдөрөр улуустар илалэрбит стандартар туруорулуна итинэн Тыа хаһаайыстыбатын научнай-чиһчийэр институтун ситиһинилэрэ—республикада былырын аам бастаан бигэргэмнэ оройуоннаммыт кийи сир сэлэһиннэй (Приленская-19) уонна эбиэс («Кангаласский») бурдук суортары уонна кинилэртэ астаммыт минньигэс берүүн, булчуга, киллэ-каравай көрдөрүүтү туруорулуунулар. Эмиэ 40-ча сыл үлүһтөн ыылылыбыт «Мүрүчүөн», «Эриэни», «Якутское», «Хара кыталык» моонһорон суортара, хортуоннуй хас да көрүтэ бааллар. Итинник аны хотуур 6 суол арааһын көрдүбүт. Манньык хотууртан садалаан «Сага үйэ»—сага технологиянан дьирэ НЧИ-най онгоһууһун бигэргэммит бизнес-бывааннары илэрэһиргээһинит, сыатыны итинни технологиларыгар үлэһир лаборатория уонна атын да тыа хаһаайыстыбатын ситиһинилэрин кэсэһир фото-бываанналары көрдүбүт.

ИККИС КҮН. Бу күн улахан сонундан СР Президеи М. Е. Ниязиев республика 55 тирэх хайаа-ймстыбаларын кытта көрүһүгүз итээнэ тыа хайаа-ймстыбатын бородуусуйатыгар өнөрөн таһааргылыр^а үрдүгүнөн уонна үлэ уонсай кээмийэнэн дохуоту нилэринилэринин көрөн олохтообут 10 грантын туттэ-рыкта буолла. Ити уой грантын үбэ чурапчыларга тиксэн, үөрүү, кээн туттуу өрөгөйүн биллибит. Бири-дин грант 100-түү тый солк. (!). Дьэ, олэ грант ха-байыыннарыннан буоллудар тирэх бааһынай хайаа-ймстыбалар салайааччылара Одьулуунтан Р. С. Ба-рышкел, В. В. Петухов, Сылантан К. С. Макаров. Кинилэри бу үтүө ситиһинилэринэн эгэрдэлибит!

Эмнэ бу күн сарымардтагын Дыкуускайга баар бааһынай хаһаайлыктарыгар өксүрүккэ үс сиринэс төрүлүннэ. Ол курдук, Хатаска Н. Г. Нооса дымада алмаһы кырымыһыр смагаар, К. С. Макаров куораттаары базатын объекттаргар, «Якутия» ФАПК пропподственинай смагаарыгар—халбаһы, бадык заводтарыгар сылдьан бааһынайдар үлэ сыга технологияларын кытта кыһыннык билгистилэр. Күн иккэс аһарыгар советуюнка полдникатыгар «төгүрүк остуол» тула савка атыстайыкка буолла.

Үбүлүйүнөй түмсүү кызматын сыныптан бөлчө-
ринөн түмүктөтөт.

С. СМЕРНИКОВА.

